فرزانگان

آیةالله‌العظمی میرزا حسنعلی مروارید

- تولد: ۱۳۲۹ قمری
- محل تولد: مشهد
- وفات: ۱۴۲۵ قمری
- مزار: حرم مطهر امام رضا علیه‌السلام
- عمر: ۹۶ سال

◆ اساتید: حضرات آیات شیخ حسنعلی اصفهانی (نخودکی)، میرزا مهدی اصفهانی، میرزاهاشم قزوینی، حاج‌آقا حسین طباطبایی بروجردی، شیخ محمدکاظم دامغانی و....

◆ شاگردان: بسیاری از فضلای معاصر

◆ آثار: التنبیهات حول المبدا و المعاد.

◆ تولد:

عالم ربانی و فقیه صمدانی آیةاللّه‌العظمی میرزا حسنعلی مروارید قدس‌سره، از علمای مشهور خراسان، سال ۱۳۲۹ قمری در مشهد مقدس و در خاندان فقاهت و فضیلت، پا به عرصه حیات نهادند. پدر بزرگوارشان، مرحوم حجةالاسلام‌والمسلمین حاج شیخ محمدرضا مروارید از عالمان وارسته مشهد بود که با نابغه اخلاق و عرفان مرحوم حاج شیخ حسنعلی اصفهانی (نخودکی) رابطه دوستی و عقد اخوت داشت. جد مادری ایشان نیز عالم ربانی، آیةاللّه‌حاج شیخ‌حسنعلی تهرانی بوده است و نام «حسنعلی» به یاد این دو اسوه تقوا و فضیلت بر حضرت آیةاللّه‌مروارید نهاده شد. حضرت آیةاللّه مروارید، ۹ ساله بود که با از دست‌دادن پدر، غبار یتیمی بر چهره معصومانه‌شان نشست، اما مطابق وصیت پدر، تحت نظارت دوست معتمد او جناب حاج شیخ حسنعلی اصفهانی و مادر مکرمه‌اش که اهل تهجد بود، تربیت و رشد یافتند.

◆ حیات علمی:

حضرت آیةاللّه‌مروارید مطابق معمول، تحصیل را از مکتب، آغاز کردند و پس از فراگیری قرآن و آشنایی با ادبیات فارسی به دلیل علاقه وافر به علوم دینی وارد حوزه علمیه مشهد شدند. دروس سطح را در محضر اساتید برجسته آن روز پی‌گرفتند. سپس در جلسات درس استاد میرزامهدی اصفهانی شرکت کردند و از مباحث توحیدی و معارف قرآنی‌شان، که در حضور بزرگان اساتید مشهد برگزار می‌شد، بهره بردند و بسیار مورد توجه استاد بودند. ایشان در این‌باره گفته‌اند: «مرحوم میرزا، اول که آمدند مشهد، فقط معارف می‌گفتند. می‌گفتند: اول باید اصول دینتان را بدانید، بعد فقه و اصول را. در این اثنا، ما را خیلی تشویق و تجلیل می‌کردند. درس معارف، به مبحث دقیق جبر و تفویض که رسید، چون ممکن بود عده‌ای نفهمند و شبهه‌برایشان بماند، خودشان افراد درس را انتخاب می‌کردند؛ به بعضی می‌گفتند تو به درس بیا و به بعضی می‌گفتند که به درس نیا و من پیش خودم گفتم که نمی‌روم، اما وقت درس دیدم خیلی علاقه دارم، رفتم و درس را گوش دادم. سپس درس را به عربی نوشتم و بعداً به ایشان ارائه دادم. ایشان گفتند: شما هم باید بیایی درس. نوشتن به زبان عربی این فایده را داشت که وقتی بعضی اعتراض کرده بودند به میرزا که چرا اجازه می‌دهید حسنعلی مروارید در درس شرکت کند، با این‌که استاد ایشان حاج شیخ‌هاشم قزوینی هم در درس شرکت می‌کند، مرحوم میرزا نوشته عربی را نشان معترض می‌دهد و او را قانع می‌کند».

◆ سفر به عتبات:

حضرت آیةاللّه مروارید، پس از سال‌ها تحصیل در حوزه علمیه مشهد، جهت ادامه تحصیل و بهره‌مندی از محضر اعلام شیعه راهی حوزه علمیه نجف اشرف گردیدند. مدت زیادی از این سفر نگذشته بود که توسط دوست دیرینشان مرحوم شیخ زین‌العابدین تنکابنی نامه‌ای به دستشان رسید، که در آن نوشته بود: «درس خارج اصول میرزا (میرزا مهدی اصفهانی) شروع شده؛ هرچه زودتر خودتان را به مشهد برسانید». با دریافت این نامه، ایشان بار سفر بستند و به سرعت خود را به مشهد رساندند و تا آخرین روزهای حیات مرحوم میرزا، در حلقه درس ایشان حاضر شدند و کسب فیض نمودند.

◆ تدریس:

حضرت آیةاللّه‌مروارید پس از بازگشت به مشهد مقدس، به تدریس نیز همت گماشتند و ضمن تدریس خارج فقه، هفته‌ای یک روز به شرح احادیث اخلاقی و معارف دینی می‌پرداختند. بسیاری از علما و دانشوران برجسته که اکنون به تدریس و خدمات فرهنگی و پژوهشی اشتغال دارند، از شاگردان و تربیت‌یافتگان ایشان می‌باشند.

◆ از نگاه بزرگان:

شخصیت علمی و اخلاقی حضرت آیةاللّه‌مروارید مقبول همگان بود و بسیاری از بزرگان در تجلیل ایشان سخن گفته‌اند که به دو مورد اشاره می‌شود. مقام معظم رهبری، حضرت آیةاللّه‌خامنه‌ای حفظه‌اللّه در پیام تسلیت خود به مناسبت ارتحال آیةاللّه العظمی مروارید تصریح کردند: «این عالم جلیل‌القدر، عمر پر برکت خود را یک‌سره با پرهیزکاری و صلح و سداد گذرانید و در طول سالیان متمادی، با رفتار و منش علمی و عملی خویش، چهره‌ای نورانی و فراموش‌نشدنی از خود در خاطره همه کسانی که با ایشان آشنا بودند، باقی گذاشتند...» آیةاللّه‌العظمی صافی‌گلپایگانی نیز در پیام تسلیتی که در ارتحال آن عالم ربانی صادر کردند، خاطرنشان نمودند: «فقید سعید، در تدریس و ترویج دین مبین و ابطال مبطلین و تمسک به معارف خاص و خالص قرآن و عترت، مانند اسلاف عالی‌قدر خود اهتمام بلیغ داشت.»

◆ ویژگی‌های اخلاقی:

حضرت آیةاللّه‌مروارید در ابعاد اخلاقی و کسب مکارم انسانی مراحلی را طی کرده و از مصادیق بارز زهد و پارسایی و مجسمه تواضع و فروتنی بودند. ایشان از دوستان صمیمی استاد و مربی اخلاق، آیةاللّه میرزا جواد آقا تهرانی محسوب می‌شدند و قریب پنجاه سال با ایشان هم‌درس، همراه و همگام بودند. از حضرت آیةاللّه‌مروارید نقل شده: «یک‌بار مرحوم آمیرزا جوادآقا به من گفتند: من در تمام مدت دوستی‌مان هیچ کدورتی از شما ندارم، جز یک گلایه و آن هم این است که: به یکی از ییلاقات اطراف شهر رفته بودیم. آن‌جا چهارپایی کرایه کرده بودیم و نوبتی سوار آن می‌شدیم. شما سوار شدید و بعد از مسافتی پیاده شدید و از من خواستید سوار شوم و من به‌خاطر مانعی که داشتم قبول نکردم. شما هم اصرار می‌کردید و من از اصرار شما گله‌مند بودم. از ایشان پرسیدم: خب شما چرا سوار نمی‌شدید؟ میرزا جوادآقا گفتند: من دملی در رانم داشتم و نمی‌خواستم اظهار کنم. چون اظهار من به منزله شکوه از خداوند متعال بود.»

حضرت آیةاللّه مروارید به دنیا بی‌اعتنا بودند و زندگی ساده‌ای داشتند و تمام دیدارهای مردمی و رفت و آمد شخصیت‌های علمی و مسئولان بلندپایه کشوری را در منزلی قدیمی و محقر و در اتاقی ساده انجام می‌دادند.

◆ اهمیت به نماز جماعت:

این فقیه فرزانه، نماز را محور سلوک، ذکر و دعا را عمده‌ترین طریق تعالی می‌دانستند و به نماز اول وقت و اقامه جماعت اهتمام ویژه داشتند. سال‌ها در مساجد ملاهاشم و ملاحیدر مشهد، اقامه جماعت می‌کردند و نماز ایشان از دیرباز با استقبال علما، مجاورین و زائرین مواجه بود و بسیاری از بزرگان، تشنگان معنویت را به شرکت در نماز جماعت ایشان توصیه می‌کردند.

ادامه در صفحه۶

امام خمینی (ره) در محضر رمضان

عالمان ربانی چلچراغ های پر فروغی هستند که در هر عصری در آسمان علم و عمل می‌درخشند و با کسب نور و گرما از خورشید رسالت و امامت‌بر زمینیان تجلی می‌کنند و آنان را به سوی منابع نور و برکت دودمان وحی رهنمون می‌سازند و بر بال عرفان ناب محمدی نشانده به مشکات ملکوت عروج می‌دهند. در میان این دین باوران کفر ستیز، چهره محبوب قرن، فقیه تیزبین، سیاستمدار حکیم، فیلسوف، عارف و مفسر ژرف اندیش، امام خمینی قدس‌سره از موقعیتی ویژه برخوردار است. ایشان با عمری که روزها و ساعت‌ها و لحظه‌هایش با مراقبه و محاسبه سپری می‌شد صدها آیه قرآن را تجسم و عینیت بخشید، او مظهر ارزش‌های قرآن و اهل‌بیت علیهم‌السلام بود. ماه مبارک رمضان برای امام راحل ارزش خاصی داشت، ایشان در این ماه مبارک ملاقات‌های خود را تعطیل می‌کردند تا بهره بیشتری از برکات این ماه ببرند. می‌فرمودند: «خود ماه رمضان، کاری است» لذا کارهای دیگر را کم می‌کردند و بیشتر به دعا و قرآن می‌پرداختند. در این ماه شعر نمی‌خواندند و نمی‌سرودند و گوش به شعر هم نمی‌دادند و دگرگونی خاصی متناسب با این ماه در زندگی خود ایجاد می‌کردند؛ به‌گونه‌ای که این ماه را سراسر به تلاوت قرآن مجید، دعا و انجام مستحبات مربوط به ماه مبارک رمضان سپری می‌کردند. غذا بسیار کم می‌خوردند حتی در روزهای بلند و طولانی روزه می‌گرفتند اما وقت افطار و سحر آن قدر کم می‌خوردند که خادمشان فکر می‌کردند آقا چیزی از غذا نخورده.

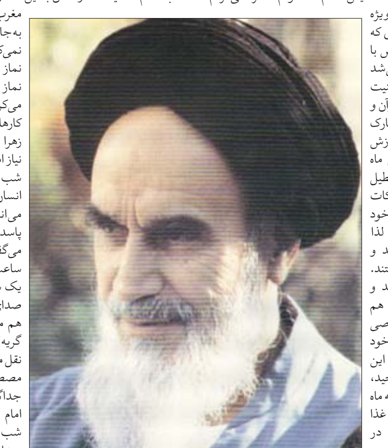

عبادت و تهجد

از جمله برنامه‌های ویژه امام راحل در رمضان المبارک عبادت و تهجد بود. امام خمینی قدس‌سره، عبادت را ابزار رسیدن به عشق الهی می‌دانستند و به صراحت بیان می‌کردند که: در وادی عشق، نباید به عبادت به چشم وسیله‌ای برای رسیدن به بهشت نگاه کرد. اکثر آشنایان امام نقل می‌کنند که از سن جوانی نماز شب و تهجد جزو برنامه‌هایشان بود. یکی از اعضای بیت ایشان گفته است: وقتی در ظلمات و تاریکی نیمه شب آهسته وارد اتاق امام می‌شدم معاشقه امام را با خدا احساس می‌کردم و می‌دیدم که با خضوع و خشوعی خاص نماز می‌خواندند و قیام و رکوع و سجود را به‌جا می‌آوردند که حقاً وصف ناپذیر بود. با خودم فکر می‌کردم که شب امام حقیقتاً لیلة‌القدر است. این حالات امام نه یک شب و دو شب بلکه یک عمر برقرار بود. یکی از اعضای دفتر ایشان در این باره می‌گوید: پنجاه سال، نماز شب امام ترک نشد، امام در بیماری، در صحت، در زندان، در خلاصی، در تبعید، حتی بر روی تخت‌بیمارستان قلب هم نمازشب خواندند و اگر شبی موفق به نمازشب نمی‌شدند فردایش بسیار ناراحت و محزون بودند. از مرحوم آیةاللّه مصطفی خمینی قدس‌سره نقل شده که گفتند: دیدم آقا (امام) در اتاق خود هستند و صدای گریه ایشان بلند است، از مادرم پرسیدم چه شده که آقا گریه می‌کنند؟ مادرم فرمودند: «ایشان در شبی که موفق به نماز شب و راز و نیاز با خدا نشود، چنین حالی را دارد». امام توجه خاصی به نوافل داشتند و هرگز نوافل را ترک نمی‌کردند. نقل شده که امام در نجف اشرف با آن گرمای شدید هوا، در ماه مبارک رمضان با این که در سنین پیری بودند؛ تا نماز مغرب و عشاء را به همراه نوافل به‌جای نمی‌آوردند، افطار نمی‌کردند؛ و شبها نیز تا صبح نماز و دعا می‌خواندند و بعد از نماز صبح مقداری استراحت می‌کردند و صبح زود برای کارهایشان آماده می‌شدند. خانم زهرا مصطفوی می‌گوید: راز و نیاز امام و گریه‌ها و ناله‌های نیمه شب ایشان، چنان شدید بود که انسان را بی‌اختیار به گریه می‌انداخت. یکی از برادران پاسدار که محافظ امام بود، نیز می‌گفت: امام شبها معمولاً دو ساعت به اذان صبح بیدار بودند. یک شب متوجه شدم که امام با صدای بلند گریه می‌کنند، من هم متأثر شدم و شروع کردم به گریه کردن. یکی از اساتید قم نیز نقل می‌کرد: شبی مهمان حاج آقا مصطفی بودم، ایشان خانه جداگانه‌ای نداشتند و در منزل امام زندگی می‌کردند، نصف شب از خواب بیدار شدم و صدای آه و ناله‌ای شنیدم، نگران شدم که در خانه چه اتفاقی افتاده است؟ حاج آقا مصطفی را بیدار کردم و گفتم ببین در خانه چه خبر است! ایشان نشست و گوش داد و گفت: «صدای آقا (امام خمینی) است که مشغول تهجد و عبادت است» و در ماه رمضان این شب زنده داری و تهجد وضعیت دیگری داشت. یکی از محافظین بیت امام می‌گوید: در یکی از شبهای ماه رمضان، نیمه شب برای انجام کاری مجبور شدم از جلوی اتاق امام گذر کنم، حین عبور متوجه شدم که امام زار زار گریه می‌کردند، هق هق گریه امام که در فضا پیچیده بود، واقعاً مرا تحت تاثیر قرار داد که چگونه امام در آن موقع از شب با خدای خویش راز و نیاز می‌کند. آخرین رمضان دوران حیات امام، به گفته ساکنان بیت، از رمضان‌های دیگر متفاوت بود، به این صورت که امام همیشه برای خشک کردن اشک چشمشان دستمالی را همراه داشتند، ولی در آن ماه رمضان حوله‌ای را نیز همراه بر می‌داشتند تا به هنگام نمازهای نیمه شبشان از آن استفاده کنند. یکی از محافظین بیت می‌گوید: در رمضان سال قبل از رحلتشان، بعضی وقت‌ها که به نزد ایشان می‌رفتم، می‌دیدم که قیافه‌شان کاملاً بر افروخته است و چنان اشک ریخته‌اند که علاوه بر دستمال، اشکشان را با حوله پاک می‌کردند.

توجه ویژه به قرآن

امام خمینی قدس‌سره توجه خاصی به قرآن داشتند، به طوری که روزی هفت‌بار قرآن را می‌خواندند. هر فرصتی که به دست می‌آوردند - ولو اندک- قرآن می‌خواندند. بارها دیده شد که امام حتی در دقایقی قبل از آماده شدن سفره که معمولاً به بطالت می‌گذرد، قرآن تلاوت می‌نمودند. ایشان هم‌چنین بعد از نماز شب تا وقت نماز صبح قرآن می‌خواندند. یکی از اطرافیان امام می‌گوید: امام در نجف چشمشان درد می‌کرد، به دکتر مراجعه کردند، دکتر بعد از معاینه چشم امام گفت: شما باید چند روزی قرآن نخوانید و به چشمتان استراحت بدهید ! امام خندید و فرمود: دکتر! من چشمم را برای قرآن خواندن می‌خواهم؛ چه فایده‌ای دارد که چشم داشته باشم و قرآن نخوانم؟! شما یک کاری کنید که من بتوانم قرآن بخوانم. یکی از همراهان امام در نجف اظهار می‌کرد که امام خمینی قدس‌سره در ماه رمضان، هر روز ده جزء قرآن می‌خواندند؛ یعنی در هر سه روز یک دوره قرآن می‌خواندند. برادران خوشحال بودند که توانسته‌اند دو دوره قرآن را در ماه رمضان بخوانند، ولی بعد فهمیدند که امام ده دوره قرآن را ختم کرده‌اند. علاوه بر آن، هر سال چند روز قبل از ماه رمضان، دستور می‌دادند که چند ختم قرآن برای افرادی که مد نظر مبارکشان بود، قرائت شود.

توصیه‌هایی از امام خمینی (ره) به مناسبت ماه مبارک رمضان

شما در این چند روزی که به ماه رمضان مانده، به فکر باشید خود را اصلاح کرده، توجه به حق تعالی پیدا نمائید، از کردار و رفتار ناشایسته خود استغفار کنید، اگر خدای نخواسته گناهی مرتکب شده‌اید، قبل از ورود به ماه مبارک رمضان توبه کنید، زبان را به مناجات حق تعالی عادت دهید، مبادا در ماه مبارک رمضان از شما غیبتی، تهمتی و خلاصه گناهی سر بزند در محضر ربوبی با نعم الهی و در مهمان‌سرای باری‌تعالی آلوده به معاصی باشید.

شما اقلاً به آداب اولیه روزه عمل نمایید و همانطور که شکم خود را از خوردن و آشامیدن نگه می‌دارید، چشم و گوش و زبان را هم از معاصی باز دارید.

از هم اکنون بنا بگذارید که زبان را از غیبت، تهمت، بدگویی و دروغ نگه داشته، کینه، حسد و دیگر صفات زشت‌شیطانی را از دل بیرون کنید.

اگر با پایان یافتن ماه مبارک رمضان در اعمال و کردار شما هیچ‌گونه تغییری پدید نیامد و راه و روش شما با قبل از ماه صیام فرقی نکرد، معلوم می‌شود، روزه‌ای که از شما خواسته‌اند محقق نشده است.

اگر دیدید کسی می‌خواهد غیبت کند، جلوگیری کنید و به او بگویید: ما متعهد شده‌ایم که در این سی روز ماه مبارک رمضان، از امور محرمه خودداری ورزیم؛ و اگر نمی‌توانید او را از غیبت باز دارید، از آن مجلس خارج شوید، ننشینید و گوش کنید، باز تکرار می‌کنم تصمیم بگیرید در این سی روز ماه مبارک رمضان مراقب زبان، چشم، گوش و همه اعضا و جوارح خود باشید.

توجه بکنید که ماه مبارک را به آدابی عمل بکنید... فقط دعا نباشد دعا به معنای واقعی‌اش باشد.

منابع:

پا به پای آفتاب ج۱/ برداشت‌هایی از سیره امام خمینی، ج۳/ سیمای فرزانگان/ روزنامه جمهوری اسلامی، ۲ بهمن ۶۴/ امام در سنگر نماز/ هزار و یک نکته حسین دیلمی/ جلوه‌ای از خورشید/ در سایه آفتاب/ جهاد اکبر/ روح عرفانی روح اللّه/ پاسدار اسلام، شماره ۱۰۰/

در گفت‌وگو با دبیر دوم‌شورای عالی حوزه تبیین شد

جایگاه رسالت تبلیغ

در آستانه ماه مبارک رمضان، آیةاللّه حسینی بوشهری در مصاحبه با مرکز خبر حوزه به تبیین جایگاه رسالت تبلیغ و نحوه ارائه مطالب به مخاطبان پرداخت. گزیده‌ای از دیدگاه‌های معاون جامعه و مردم جامعه مدرسین حوزه در ذیل تقدیم خوانندگان ارجمند می‌شود.

تعطیلات و رسالت حوزه

رسالت حوزه فقط در «آموزش» و «یادگیری» خلاصه نمی‌شود؛ و تفاوت حوزه با سایر مجامع علمی در آن است که این کانون بزرگ علمی، علاوه بر آموزش، دریافت‌های علمی و معرفتی خود را برای مردم بازگو می‌کند، شیوه‌ای که اگر رایج شود، دنیا مدینه فاضله خواهد شد. بنابراین، فعالیت تبلیغی هم از رسالت‌های مهم حوزه تلقی می‌شود، و ماه مبارک رمضان و ماه‌های محرم و صفر هم جزو ایام کاری حوزه به حساب می‌آید؛ زیرا حوزه و روحانیت علاوه بر آنچه که فرا می‌گیرند از باب فرموده حضرت علی علیه‌السلام «زکاة العلم نشره» آموخته‌هایشان را به دیگران منتقل می‌کنند و در ماه مبارک رمضان نیز به انحاء مختلف از جمله ایراد سخنرانی و منبر، کلاس‌داری یا جلسات پرسش و پاسخ، به این امر مهم می‌پردازند.

جایگاه وعظ و خطابه در شرایط امروز

امروز روحانیت در میان اقشار دانشگاهی، فرهنگی و طبقات مختلف جامعه، حرف برای گفتن دارد و شرایط جامعه ما از هر لحاظ برای پذیرش دعوت عالمان دینی فراهم بوده و لازم است مبلغین از فضای ایجاد شده بهره ببرند. مکتب حیات‌بخش اسلام عموماً و مکتب تشیع خصوصاً، از لحاظ زمان و مکان فرصت‌های بسیار ارزشمندی را در اختیار دارد و ماه مبارک رمضان از این فرصت‌های طلایی است که دل‌های مردم از هر جهت آمادگی پذیرش موعظه، پند، اندرز و آموزه‌های مکتب الهی است. البته مکتب شیعه غیر از ماه مبارک رمضان، فرصت‌های دیگر تبلیغی مانند ماه‌های محرم و صفر و مناسبت‌های اعیاد و وفیات را نیز در اختیار دارد.

رمز موفقیت مبلغین با وجود تعدد رسانه‌های ارتباط جمعی

ما یک سری آموزه‌های دینی و معرفتی داریم که در هر برهه‌ای از تاریخ، تغییر نمی‌کند، اما قالب و روش‌های ارائه این آموزه‌ها مختلف و متفاوت است و گاهی در قالب منبر و سخنرانی ارائه می‌شود و گاهی نیز می‌توان این آموزه‌ها را در قالب فیلم و رسانه‌های دیجیتالی و یا نوشتاری و امثال ذلک ارائه داد، بنابراین با توجه به تحولی که در فضای جامعه ایجاد شده، لازم است مبلغان با بهترین روش‌ها و قالب‌ها بتوانند معارف دینی مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام را به جامعه عرضه کنند. در این میان می‌توان با کودکان، نسل جوان و میانسالان با ادبیات متفاوت سخن گفت. حوزه باید این قابلیت را در خود ایجاد کند که برای تمام سطوح مخاطبان، نیروهای توانمند داشته و در عرصه‌های مورد نیاز مبلغ اعزام کند. در زمینه تبلیغ در خارج از کشور هم، آشنایی با زبان‌های مختلف دنیا برای مبلغین یکی از مسایل اجتناب‌ناپذیر است، زیرا تأثیر زبان بدون واسطه، به مراتب بالاتر و بیشتر از زبان واسطه است.

شیوه‌های تبلیغی رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و ائمه معصومین علیهم‌السلام

شیوه‌تبلیغی نبی اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله، متناسب با شرایط آن روز جامعه، شیوه خطابه، سخنرانی و وعظ بود. آنچه از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و امیرالمؤمنین علیه‌السلام نقل شده، خطبه‌ها و نکاتی است که گاهی در یک جمع عمومی و گاهی در جمع خاصی مطرح شده است و تبلیغ آن روز اغلب به صورت شفاهی بوده و گاهی هم در قالب نامه، مطالب خود را منتقل می‌کردند. امیرالمؤمنین علیه‌السلام در وصف پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **«طبیب دوار بطبّه»**، دقیقاً برخلاف چیزی که ما داریم عمل می‌کنیم! یعنی پیامبراکرم مشکل‌یاب و مشکل‌ستیز بوده و افراد جامعه را شناسایی نموده و مسائل لازم را به آن‌ها منتقل می‌کردند و منتظر نمی‌ماندند که آن‌ها به آن حضرت مراجعه کنند. اگر وسایل ارتباطی رایج امروز، از جمله رسانه‌های دیداری، شنیداری، اینترنت و...، در آن زمان وجود داشت، قطعاً پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله از بهترین امکانات برای پیام‌رسانی در سطح دنیا استفاده می‌کردند، کما این‌که در مورد حضرت بقیه‌اللّه‌الاعظم عجل‌اللّه‌تعالی‌فرجه‌الشریف این تعبیر آمده است که وقتی آن حضرت به جامعه پیام می‌دهند، مردم دنیا ایشان را می‌بینند و آن حضرت هم مردم را مشاهده می‌کنند. از این عبارات به دست می‌آید که ایشان از پیشرفته‌ترین رسانه‌ها برای پیام‌رسانی استفاده می‌کنند.

نقش تبلیغ عملی در رساندن معارف الهی

تبلیغ عملی از روش‌های بسیار مهمی است که هم در تعبیر ائمه علیهم‌السلام می‌بینیم، هم در عمل تأثیر آن را مشاهده می‌کنیم. امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: **«کونوا دعاة الناس بغیر السنتکم»**. در یک برهه‌ای در همین کشور خودمان شاید در بعضی جاها چیزی به عنوان سخنرانی، وعظ و خطابه، به شکل امروزی نبوده، مثلاً یک عالم دینی در یک حوزه علمیه تحصیل و تدریس می‌کرده و بنای سخنرانی هم نداشته است، ولی نفس حضور او در بین مردم و نشست و برخاست و سکوت و کلام او، برای جامعه درس‌آموز بود. امروز هم قبل از این‌که وعظ، خطابه، کلاس‌داری و دیگر فعالیت‌های ظاهری تبلیغ روحانیت مؤثر باشد، رفتار و عمل آن‌ها بزرگترین تأثیرگذاری را در فضای جامعه دارد. اگر گوینده با جذاب‌ترین روش‌ها ساعت‌ها سخنرانی کند، اما در عمل مخاطبین آن ویژگی‌ها را در او نبینند، تاثیرگذاری او زودگذر خواهد بود. برخلاف این، اگر کسی نتواند یا نخواهد از شیوه‌های تبلیغ گفتاری استفاده کند، ولی رفتار و عمل او در جامعه معنویت ایجاد کند و با رفتارش مردم را به خدا نزدیک کند، ماندگاری‌اش بیشتر و تأثیرگذاری آن افزون‌تر خواهد بود.

مباحث جذاب و مؤثر برای مخاطب در فضای معنوی ماه مبارک رمضان

در این ماه مبارک، ارائه مباحث اخلاق و بحث‌های مربوط به معاد که انسان‌ها را بیشتر به یاد خدا و آخرت بیندازد، می‌تواند مؤثر باشد. باید توجه کنیم که چه عواملی انسان‌ها را از مسیر دین‌داری جدا می‌کند. یکی از آن‌ها دنیاگرایی و غلفت از آینده است و اگر ما بحث‌هایی را مطرح کنیم که توجه و وابستگی به دنیا را کم کرده و غفلت‌ها را بزداید و مردم را به یاد قیامت، معاد و آینده انسان متوجه کند، موفق خواهیم بود. باید بعد مسئولیت‌پذیری انسان‌ها را در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی تقویت و رفتار و اعمال مردم را متعادل کنیم. چرا که توجه به خدا، هر قدر عمیق‌تر باشد، رفتار و اعمال ما رنگ خدایی خواهد گرفت و در این مواقع تجاوز به حقوق جامعه صورت نمی‌گیرد و حرمت‌کسی هتک نخواهد شد، زیرا خدا در نظر است. بنابراین، بحث‌هایی که خدامحور باشد، کارساز خواهد بود و موجب تعدیل فضای دنیایی ما و جهت‌دهی به فضای آخرت می‌شود.

روش‌های جذب جوانان به اماکن مذهبی

برای جذب جوانان به اماکن مذهبی، برنامه‌ریزی لازم است. باید یک حرکت جمعی صورت بگیرد. اگر روحانیت در هر محیطی که وارد می‌شود، دلگرمی‌اش به این باشد که جمعیتی در مسجد جمع شوند و او بخواهد سخنرانی کند، کافی نیست. البته کار خوبی است ولی در کنار آن لازم است روحانیت با افراد در تماس مستقیم باشد. محیط‌های پرجمعیت نسل جوان را شناسایی کرده و در کنار آن‌ها باشد. حتی اماکن ورزشی هم می‌تواند فضای مناسبی برای این امر باشد. افرادی جلسات مختلفی را در محلات برای روحانیون تدارک ببینند و ارتباط روحانی با جوانان و اقشار مختلف مردم بیشتر باشد؛ اگر روحانیون با افراد ارتباط نزدیک داشته باشند و جوانان سؤالات خود را در محیط آرامی مطرح کنند، بسیار موفق خواهند بود.

تشریح فعالیت‌های اداره کل مشاوره حوزه

مدیرکل مشاوره حوزه‌های علمیه، در گفت‌وگو با خبرنگار مرکز خبر حوزه ضمن تشریح فعالیت‌های این اداره‌کل اظهار داشت: در حال حاضر، ۶۰ مشاور در حوزه علمیه قم و ۷۷ مشاور در شهرستان‌ها پذیرش و گزینش شده‌اند که به امر مشاوره در مدارس علمیه سراسر کشور اشتغال دارند.

حجةالاسلام رضا امیری، تصریح کرد: متأسفانه تعداد مشاوران حوزوی کم است، به‌گونه‌ای که هنوز حوزه نتوانسته است همه مدارس علمیه قم را به طور کامل تحت پوشش قرار دهد. مدیر کل مشاوره معاونت تهذیب حوزه، گفت: شرایط جذب مشاورین در استان قم، دارابودن سطح ۳ حوزه یا سطح ۲ و حداقل ۲ سال سابقه مشاوره و پذیرش در مصاحبه علمی و مراحل گزینش است؛ البته برای شهرستانی‌ها، سطح ۲ نیز کافی بوده و پذیرش می‌شوند. وی افزود: طرح نظام‌نامه مشاوره و راهنمایی در حوزه، طرح مشاوره و روان درمانگری گروهی در حوزه و تهیه نشریه الکترونیکی ویژه مشاورین حوزه، از جمله اقدامات این اداره است؛ البته تاکنون ۵ شماره از این نشریه به صورت ماهانه برای مشاوران ایمیل شده است و این روند ادامه دارد. وی یادآور شد: مشاوره غیرحضوری یکی دیگر از مأموریت‌های این اداره است که در این زمینه با سامانه تلفنی۰۹۶۵۰ دفتر تبلیغات هماهنگی‌هایی صورت گرفته و بخش حوزوی این سامانه بر عهده این اداره است.

حجةالاسلام امیری اضافه کرد: طلاب سراسر کشور می‌توانند با این شماره وارد سامانه شده و عدد ۷۴ را وارد کنند تا از بخش حوزوی این سامانه در ۵ بخش: اخلاقی و تربیتی، ازدواج، خانواده، روانشناختی و تحصیلی بهره‌مند شوند. وی با اشاره به دیگر فعالیت‌های اداره ارزیابی گفت: این اداره به ارزیابی مشاوران حوزوی در قم و شهرستان‌ها می‌پردازد و نظارت دقیقی بر مراکز مشاوره تحت پوشش دارد. مدیرکل مشاوره حوزه علمیه، هم‌چنین عنوان کرد: به‌جز خراسان و اصفهان که مراکز مستقل مشاوره دارند، حوزه علمیه قم و آذربایجان شرقی نیز مرکز مشاوره دایر کرده است؛ البته در آینده استان‌های تهران، خوزستان، فارس و کرمان در اولویت برای تأسیس مرکز مشاوره قرار دارند تا از مراجعه طلاب شهرستان‌ها به مرکز مشاوره قم تا حدودی کاسته شود. مدیر کل مشاوره حوزه علمیه در ادامه اظهارداشت: اداره امور مشاورین،۶۱ مشاور به مدارس علمیه قم معرفی کرده و۱۶ مشاور جدید را در سال جاری گزینش و جذب نموده است، هم‌چنین در اداره توسعه و ترویج ۱۲۹ مشاور به مدت ۷۹ روز به ۴۴ شهرستان اعزام شدند.

وی ادامه داد: ۲۹ کارگاه آموزشی با موضوعات: وسواس، اضطراب، ازدواج، تحکیم روابط خانواده، اصول مشاوره، برنامه‌ریزی تحصیلی و... دایر شده و ۲۲ جلسه آموزش روانشناسی رشد، عمومی، اجتماعی و شخصیت در مؤسسه امام خمینی قدس‌سره برگزار گردید. وی افزود: تاکنون۴۳۰ جلد کتاب در راستای دانش‌افزایی مشاورین توزیع شده و بیش از ۹۰۰ سؤال در سامانه تلفنی۰۹۶۵۰ پاسخ داده شده است؛ ضمن آن که بیش از۶۰۰ مورد مشاوره تلفنی توسط مرکز مشاوره حوزه علمیه قم با شماره تماس ۷۷۳۵۰۲۱ توسط اداره کل مشاوره به شماره تماس ۲۹۲۳۶۱۶پاسخ داده شده است. مدیر کل مشاوره حوزه علمیه هم‌چنین تأکید کرد: طی سال گذشته حدود ۶ هزار مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره حوزه علمیه ثبت شده است که۱۷۴۰ نفر از آن‌ها خانم‌ها و ۴۶۰۰ نفر آقایان بودند و در زمینه‌های تحصیلی، خانوادگی، روانشناختی، ازدواج، کودک و نوجوان، تغذیه و مباحث اخلاقی در ۳۸۷۲ ساعت، یعنی ۲۷۸ روز کاری مشاوره صورت گرفته است. وی هم‌چنین گفت: اداره امور مشاورین کارهای دیگری از جمله تدوین شناسنامه جامع مشاوران، تهیه بانک اطلاعاتی از مشاورین و سطح بندی آن‌ها جهت بهره‌وری بهتر را در برنامه آتی خود قرار داده است. حجةالاسلام امیری به اولویت‌های این اداره در سال تحصیلی آینده اشاره کرد و افزود: ساماندهی روش‌های مراجعه، دانش‌افزایی اساتید و مشاوران در شهرستان‌ها و جذب و اعزام مشاورین به شهرستان‌ها، از اولویت‌های این اداره کل برای سال تحصیلی آینده می‌باشد. وی با اشاره به ساختار اداره کل مشاوره حوزه علمیه ابراز داشت: این اداره کل از ۴ بخش: امور مشاورین، آموزش، توسعه و ترویج و ارزیابی، تشکیل شده است و روند فعالیت‌های این اداره کل کاملاً ستادی می‌باشد و فعالیت‌های جانبی به مراکز مشاوره سپرده شده است. وی اضافه کرد: در جهت پیشگیری از آسیب‌های احتمالی، برنامه‌هایی را به منظور برگزاری سلسله نشست‌های روانشناسی ویژه طلاب در موضوعات مختلف، از جمله مدیریت تحصیلی، مدیریت خانواده و ازدواج طراحی کردیم که در تعدادی از مدارس علمیه قم و شهرستان مراغه برگزار گردید.